

Intern #3 2010

| Smeren met ruimte bij VASD | Geen grenzen voor Christine de Baan | Feng Shui in Dubai | Boombast, klimaatmatten en groeipapier | Gert van den Heuvel over de BNI-prijs | Aansprakelijkheid in de bouw | Nieuwe boeken door Martin Pot |

VASD, Amsterdam. Foto: Suzanne Karsters

‘Kunst is ons bindmiddel’

Branko Vlamings en Anne van Abkoude kijken ieder op een eigen manier naar een ontwerp. Vlamings vanuit een ruimtelijk perspectief, Van Abkoude heeft een beeldende blik. Die combinatie en hun gedeelde passie voor de kunst, levert typische VASD-ontwerpen op.

Tekst: Aukje Inberg

Voor de Tolhuistuin in Amsterdam-Noord, vlak achter het centraal station, maakten Vlamings en Van Abkoude zo'n typisch VASD-ontwerp. Stadsuitbreiding vanaf het station naar het noorden was lange tijd niet mogelijk omdat Shell dat gebied in bezit had. De gemeente heeft onlangs het Shell-terrein verder naar het noordwesten verplaatst waardoor het oude Shell-gebied vrij kwam. Vlamings: “Het is een prachtig gebied, waar een heel mooi park bij ligt. Dit gebied wordt straks een culturele hotpot.”

Hoge doos

De opdracht voor de Tolhuistuin kreeg VASD van Stichting Cultuur aan het IJ en Stadsdeel Amsterdam-Noord. De oude bedrijfskantine van Shell moest een cultureel paviljoen worden. De kantine is een typisch jaren zeventig gebouw vanwege de aaneenschakeling van allerlei functies. Het werd ontworpen door Arthur Staal, is 4400m² en voldeed niet meer aan de bouwkundige eisen. VASD maakt zowel het casco als het interieur geschikt voor de nieuwe functie. Als cultureel centrum waarin onder andere poppodium Paradiso gaat programmeren,

krijgt de voormalige kantine een publieke functie. Van Abkoude: “Het gebouw zoals het nu is, staat met de kont naar het IJ toe, terwijl de bezoekers juist van die kant komen. En vanuit het paviljoen is het prachtig om uitzicht op het IJ te hebben. Als oplossing voor dit probleem hebben we aan het gebouw een groot balkon naar het IJ toe bedacht. En om een podiumfunctie te creëren in het gebouw, dat erg laag is, hebben we midden in het gebouw een hoge doos gezet.” De ligging van de Tolhuistuin was een belangrijk uitgangspunt voor het ontwerp van VASD. Vlamings: “Als je als ontwerper de kans

hebt, moet je die ligging versterken. In de Tolhuistuin hebben we de nieuwe richting bepaald. Door een paar ogenschijnlijk simpele ingrepen straalt de Tolhuistuin je straks toe wanneer je uitstapt aan de noordzijde van het centraal station. Vanaf het centraal station ben je dan sneller bij de Tolhuistuin dan op de Dam.”

Illegaal naaiatelier

VASD is gevestigd in Amsterdam. De naam VASD (spreek uit: vast) is een samensmelting van Vlamings, Abkoude en AmSterDam. Naast de eigenaren werkt architectuurhistoricus Hans Maarten Wikkerink mee aan de projecten van VASD. Bovendien werken er regelmatig stagiaires. Vlamings werkte na zijn afstuderen aan de Rietveld Academie (1989) vanuit huis aan verschillende opdrachten. Vlamings: “Toen er geen opdrachten meer kwamen, besloot ik de boel om te draaien. Ik huurde een kantoorruimte van 120m². Deze ruimte, voorheen een illegaal naaiatelier, heb ik met een bevriende aannemer opgeknaapt. Alles wat niet wit moest worden plakten we af, daarna gingen we met een spuitbus witte verf over de rest heen.”

Vlamings' aanpak slaagde. De buurman wilde zijn restaurant Vandemarkt, naast Vlamings' nieuwe atelier, verbouwen. Een gast van de buurman wilde dezelfde ontwerper voor het ontwerp van zijn winkel Studio Bazar. En via Studio Bazar kwam de opdracht om het interieurontwerp voor de entreerimte en het café-restaurant van Panama in Amsterdam te maken.

Passie voor kunst

Anne van Abkoude was al een tijd op de achtergrond betrokken toen zij en Vlamings in 1997 besloten samen een bureau te beginnen. Van Abkoude deed de schilderopleiding aan de Rietveld Academie. Daarna werkte zij bij de 'huisstijlpolitie' van Randstad Corporate Communicatie. Aanvankelijk richtte zij zich binnen het bureau vooral op de vormgeving en de huisstijl, nu doet zij dat alleen nog als het onderdeel is van het grotere plan dat niet Vlamings, niet Van Abkoude maar VASD ontwerpt.

Vanaf de conceptfase worden Van Abkoude's schilderachtergrond en Vlamings' architectonische achtergrond meegenomen in het ontwerp. Binnen hun samenwerking

concentreert Van Abkoude zich op het platte vlak en Vlamings op de ruimtelijkheid. Al in de conceptfase worden beide stromen bepaald. Daarna zoeken zij apart vakspecifieke dingen uit om vervolgens weer bij elkaar te komen. Van Abkoude: “VASD ziet interieurarchitectuur vrij breed. Als interieurarchitect kan je de buitenkant meenemen. Dan ben je dus bijna architect. Aan de andere kant ontwerpt VASD tot aan de menukaart. Interieur, architectuur en grafisch ontwerp gaan samen.”

Het bindmiddel tussen beide is kunst. Vlamings: “We hebben eenzelfde oog voor dingen. Een museum geeft energie. Als je het niet meer weet, ga je naar een museum, dat zet je op een ander been.” De combinatie

Oude Shell-kantine, Amsterdam. Foto: VASD

Maquette Tolhuistuin. Foto: VASD

van Vlamings' ruimtelijke achtergrond, Van Abkoude's schilderachtergrond en hun gezamenlijke passie voor kunst, levert typische VASD-ontwerpen op. VASD werkt veel met maquettes, probeert daarin als een kunstenaar te onderzoeken. "Het moet iets fysieks hebben. Het is smeren met ruimte zoals een kunstenaar doet."

Fascinatie voor details

Binnen de kunst hebben zij hun favorieten. Vlamings: "Gordon Matte Clarke. Clarke is een kunstenaar die met architectuur werkt. Hij zaagt bijvoorbeeld een huis doormidden, boort een gat in een huis. Of hij zaagt de voorgevel van een huis af, zodat je er recht naar binnen kijkt. Dit alles levert een totaal nieuwe beleving van de ruimtelijkheid op. Het is altijd leuk om door kunst op het verkeerde been gezet te worden. Het komt misschien niet direct zichtbaar terug in het werk van VASD, maar is voor ons erg belangrijk omdat het ons bevrijdt van het idee hoe dingen moeten zijn."

Een andere grote inspiratiebron is het werk van Ron Mueck. Vlamings: "Wij zagen het beeld Dead Dad van Mueck op een tentoonstelling. Op de grond lag het beeld: een heel klein mannetje, 1,02 meter, maar levensecht. Het gaf zo'n onwerkelijk gevoel. Omdat het mannetje zo klein was, leek het net of je er vanuit een soort toren naar keek als je er bij stond. Ik dacht, als ik nu buk, het van steeds dichterbij bekijk, wordt het minder realistisch. Maar het werd alleen maar realistischer doordat het beeld steeds gedetailleerder werd." Die fascinatie voor details ervaar je ook in de ontwerpen van VASD. Tot in de kleinste details klopt het beeld dat Vlamings en Van Abkoude scheppen. In het bestek

wordt door VASD al omschreven dat er in het hele ontwerp geen afdeklatten gebruikt mogen worden en dat er in de badkamer geen kit gebruikt mag worden. "Want als die details niet kloppen", zegt Vlamings, "geloof je het beeld niet meer."

Gepotdekseld glas

De samenwerking tussen Vlamings en Van Abkoude werpt zijn vruchten af. Al gauw na de start van hun bedrijf hadden zij een aantal prestigieuze projecten op hun naam staan. Tot bij VASD 'de crisis voor dé crisis' toesloeg. In de periode voor de bekende kredietcrisis zat VASD in moeilijkheden. Vlamings: "Toen zijn we gaan evalueren en hebben ons de vraag gesteld wat voor projecten we eigenlijk willen doen, waar we goed in zijn."

Waar VASD goed in is, is duidelijk te zien in hun ontwerp voor een oude rectorwoning in Den Haag. De rectorwoning kreeg een nieuwe bestemming: een artspraktijk. De ruimte moest van 180m² naar 260m² gebracht worden. VASD heeft van het monumentale pand de voorgevel laten staan en er een nieuw gebouw tegenaan geschoven, een ontwerp dat nationaal en internationaal veel belangstelling kreeg. VASD is goed in het herbestemmen van gebouwen.

Dat blijkt ook uit een aantal opdrachten voor Stichting Het Utrechts Landschap, die verschillende van hun monumentale panden een nieuwe bestemming wil geven. In Utrecht werd vroeger tabak geteeld, op de Utrechtse Heuvelrug zie je nog de zwarte

schuren waar de tabaksbladeren te drogen werden gehangen. De schuren hadden een open dakstructuur zodat de tabak goed kon drogen. Eén van de schuren wordt momenteel

verbouwd tot bezoekerscentrum met een expositieruimte, koffiehoeke en winkel. VASD heeft daartoe een gebouw in de schuur ontworpen, een rechthoekige doos die tussen de spanten van de schuur is geschoven. De muren van de doos zijn

'Als de details niet kloppen, geloof je het beeld niet meer.'

afwisselend van glas en steen. Je bent door deze doos beschermd tegen wind en water maar ervaart daarin voortdurend de schuur. VASD heeft de schuur slechts 'aangetast' met het vervangen van een aantal planken door gepotdekseld glas ten behoeve van het licht.

Twee-in-een

Bij het herbestemmen van gebouwen is het contact met de opdrachtgever belangrijk omdat het werken met monumenten volgens Vlamings vaak gaat over dingen intact houden. "Stichting Het Utrechts Landschap bestaat uit natuurbeheerders, beheerders van oude gebouwen. Deze stichting kreeg twintig molens 'cadeau' van Stichting de Utrechtse Molens, met subsidie om ze te restaureren en intact te houden. Maar daarbij kreeg de stichting ook twintig molenaars, die ieder een mening hebben over de bestemming van hun molens. En de tabakschuur is eigendom van Stichting Het Utrechts Landschap. Daarnaast is het een rijksmonument, een provincie-monument en een gemeentelijk monument. Al deze partijen moeten met een ontwerp gerustgesteld worden."

In ontwerpen van VASD worden vaak verschillende dingen tegelijk opgelost. Bij de ingang van natuurgebied De Blauwe Kamer in Utrecht ligt een informatieruimte met een wisselende tentoonstelling en een diaklankbeeld over het rivieroverreservaat.

In de informatieruimte waren problemen met de akoestiek en VASD werd ingeschakeld om dit op te lossen. De oplossing werd gevonden in een wandkleed, ontworpen door Van Abkoude. Dit kleed kreeg de kleuren van de natuur in het gebied gedurende verschillende jaargetijden. De oplossing van het probleem, een wandkleed om de akoestiek te verbeteren, bleek ook het uitzicht op de bijzondere natuur te benadrukken.

Van Abkoude: "In Panama hebben we de pui opengemaakt naar de straat door middel van het toepassen van glas. Op het glas hebben

Artsenpraktijk, Den Haag. Foto: Roos Aldershoff

we allerlei kleuren folies geplakt. Wanneer het licht in Panama 's avonds aan gaat geeft dit een prachtige uitnodiging naar de straat.” VASD lost vaker verschillende problemen tegelijk op. In De Blauwe Kamer heeft de oplossing van een akoestisch probleem een bijzondere kijk op de natuur gecreëerd, in Panama is het ontwerp van het interieur bijna architectuur naar de straat geworden. “Dat is ook wat een interieurarchitect moet zijn”, volgens Vlamings, “iemand die goede oplossingen maakt, waarin ruimtelijkheid en functionaliteit centraal staan.”

VASD

Branko Vlamings en Anne van Abkoude studeerden beide aan de Rietveld Academie in Amsterdam. Vlamings studeerde architectonische vormgeving, Van Abkoude schilderkunst. Het bureau VASD bestaat sinds 1997. Vlamings ruimtelijke achtergrond en Van Abkoude's schilderachtergrond leveren ontwerpen op waarbij de ruimtelijke indeling van het pand licht, lucht en ruimte geeft en een schilderachtig kleurenpalet het geheel een bijzondere en kenmerkende uitstraling geeft. De vroege ontwerpen voor Studio Bazar, de Kauwgomballenfabriek en Panama laten al goed zien dat hun samenwerking een bijzonder ontwerp oplevert. VASD is vaardig in het herbestemmen van oude gebouwen. Daarom werkt VASD veel samen met architectuurhistoricus Hans Maarten Wikkerink. Voor de Stichting Het Utrechts Landschap hebben Vlamings en Van Abkoude verschillende monumenten een nieuwe functie gegeven, zoals Molen de Hoop in Loenen en de tabaksschuur op de Utrechtse Heuvelrug. Momenteel werkt VASD onder andere aan het paviljoen van de Tolhuistuin in Amsterdam en aan Kasteel Oud-Poelgeest te Oegstgeest. Andere projecten van VASD zijn te vinden op www.vasd.nl

Panama, Amsterdam. Foto's: Ronald Hoeben

